

Gemensam morgondag- Yhdessä huomiseen
Pietarsaaren seutukunnan päihdestrategia 2008-2010
Jakobstads regions rusmedelsstrategi 2008-2010

Sisältö	
LÄHTÖKOHDAT	3
MÄÄRITELMÄT	4
Paikallinen alkoholipolitiikka	
Moniammatillinen yhteistyö	
Päihdepalvelut	
Kaksikielisyys	
GEMENSAM MORGONDAG - YHDESSÄ HUOMISEEN.....	5
Jakobstads regions rusmedelsstrategi 2008-10	
Pietarsaaren seutukunnan päihdestrategia 2008 -10	
Arvopohja ja tavoitteet	
Strategian seuranta	
MENETELMÄT TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEKSI	5
YLIKUNNALLISET TOIMINTAMALLIT	5
Paikallisen alkoholipolitiikan kehittäminen	
Kaksoisdiagnoosipotilaan hoidon kehittäminen	
Selviämis- ja katkaisuhoidon kehittäminen	
Päivätoiminnan järjestäminen	
PAIKALLISET TOIMINTAMALLIT	9
• Kruunupyö	
• Larsmo	
• Pedersöre	
• Pietarsaari	
• Uusikaarlepyy	
STRATEGIAN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN SEURANTA	12
Indikaattorit	
Strategian seurantaryhmä	
STRATEGIAN KÄYTTÖÖNOTTOSUUNNITELMA	14
TOIMINTAA SÄÄTELEVÄT LAIT PÄHKINÄN KUORESSA	14
Alkoholilaki	
Päihdehuoltolaki	
Mielenterveyslaki	
Lastensuojelulaki	
Kielilaki	
LIITE 1	Strategian seuranta
LIITE 2	Pietarsaaren A-klinikan työkäytäntöjen kehittäminen
LIITE 3	Avokatkaisuhoidon Pietarsaaren A-klinikalla
LIITE 4	Selviämis- ja katkaisuhoidon kehittäminen
LIITE 5	Päivätoiminnan järjestäminen
LIITE 6	Paikalliset toimintamallit; Kruunupyö ,Luoto, Pedersöre , Pietarsaari , Uusikaarlepyy
LIITE 7	Strategian valmistelijat

LÄHTÖKOHDAT

Kaksikielinen Pietarsaaren seutukunta muodostuu kolmesta kunnasta ja kahdesta kaupungista. Alueen asukasluku on 48 757 asukasta. Pietarsaaren kaupunki on alueen suurin asukaskeskittymä (19 557 as) ¹

Alueen alkoholinkulutus on ollut kasvussa kuten myös huoli huumeiden käytöstä ja PKV-lääkkeiden väärinkäytöstä. Pietarsaaren kaupungin sosiaalilautakunnan ja sosiaalikeskuksen strategiassa todetaan ongelmiksi alkoholinkulutuksen kasvun, huumeiden lisääntyneen käytön, laitospäärahoiden niukkuuden ja päivätoiminnan puutteen.² Päihteidenkäytön lisääntymisestä johtuvat päihdehaitat näkyvät terveydellisinä, taloudellisina ja sosiaalisina haittoina. Avohuollon päihdehuollon palveluiden saatavuus ja laitostuntoutukseen pääseminen alueella on hyvä. Kehittämistarpeita päihdepalveluissa kuitenkin on; selviämisen ja katkaisuhuolto, päivätoiminnan järjestäminen ja kaksoisdiagnoosipotilaan hoidon kehittäminen.³

Pietarsaaren seutukunnan sosiaalijohtajat sopivat 9.3.06 alueen päihdestrategian tekemisestä. Strategiatyön tueksi Kruunupyyn, Luodon, Pedersören, Pietarsaaren ja Uudenkaarlepyyn kunnat allekirjoittivat kumppanuussopimuksen sosiaali- ja terveysministeriön Alkoholiohjelman ja Pohjanmaa-hankkeen kanssa.

Kunnat nimesivät päihdestrategiayhdyshenkilöt, jotka ovat aloittivat toimintansa 16.5.06. Yhdyshenkilöistä muodostui strategiatyöryhmä, joka kuuli useita eri asiantuntijoita päihdestrategiatyönsä tueksi. Seutukunnan päihdestrategiatyössä veturikuntana toimi Pietarsaari ja strategiatyötä koordinoi Pietarsaaren A-klinikka yhdessä Pohjanmaa-hankkeen kanssa. Strategiatyön pohjaksi tehtiin nykytilaselvitys *Päihdepalvelujen tilanne ja seudulliset kehittämistarpeet Pietarsaaren seutukunnassa – kuntakierroksen raportti*.

Strategiatyöryhmä laati nykytilaselvityksen ja asiantuntijakuulemisten pohjalta sekä ylikunnalliset että paikalliset toimintamallit. Kuntien huumetyöryhmät arvioivat ja täydensivät paikalliset toimintamallit. Strategiatyön keskeisenä tavoitteena oli saada yhteinen suunnitelma, joka palvelisi alueen päihdehuollon kehittämistarpeita.

Veronica Joskitt
sosiaalisihiteeri

Eivor Back
sosiaalijohtaja

Carola Linden
sosiaalijohtaja

Stefan Näse
sosiaalijohtaja

Peter Granholm
sosiaalijohtaja

MÄÄRITELMÄT

Strategia jakautuu kolmeen dimensioon; paikallisen alkoholipolitiikan, päihdepalveluiden ja moniammatillisen yhteistyön kehittämiseen. Strategian keskeisenä punaisenalankana on turvata kaksikieliset palvelut Pietarsaaren seutukunnassa.

Paikallisella alkoholipolitiikalla tarkoitetaan niitä yhdessä sovittuja toimenpiteitä, joilla voidaan ohjata alkoholin kulutusta ja ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

Päihdepalvelut ovat yleisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä päihdehuollon erityispalveluja kuten avo- ja laitospalvelut. Päihdepalveluja tulee antaa henkilölle, jolla on päihteenkäyttöön liittyviä ongelmia, sekä hänen perheelleen ja muille läheisilleen.⁴

Moniammatillinen yhteistyö on asiakaslähtöistä ja asiakkaan verkostoja huomioivaa vuorovaikutteista yhteistyötä yli sektorirajojen. Moniammatillisen yhteistyön avulla mahdollistuu tiedon ja eri näkökulmien kokoaminen yhteen yhteisissä asiakkuuksissa.⁵

Kaksikielisyys Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Perustuslaissa on säädetty, että jokaisen on oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia. Kielilaissa turvataan jokaisen oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja hyvään hallintoon kielestä riippumatta. Tavoitteena on se, että yksilön kielelliset oikeudet toteutetaan ilman, että niihin tarvitsee erikseen vedota.⁶

GEMENSAM MORGONDAG - YHDESSÄ HUOMISEEN

Jakobstads regions rusmedelsstrategi 2008-10 - Pietarsaaren seutukunnan päihdestrategia 2008-10

Arvopohja ja tavoitteet

Strategian arvopohja rakentuu toisen ihmisen kunnioittamiseen, luottamukseen ja yhteistyöhön, joka kohdistuu samaan päämäärään. *Strategian tavoitteena* on humalahakuisen päihteidenkäytön väheneminen ja lakisääteisten sekä ruotsin- että suomenkielisten päihdepalvelujen turvaaminen takaamalla riittävät resurssit. Visiona on asiakasta huomioiva, laadukas, yhdessä tuotettu palvelujärjestelmä, jota tukee ajatus - yhdessä huomiseen.

Strategian seuranta

Pietarsaaren seutukunnan päihdestrategia-aika on 2008 - 2010. Strategia päivitetään vuosittain strategian seurantatyöryhmän toimesta (liite 1). Strategian seurantatyöryhmään kuuluvat alueen sosiaali- ja terveydenhuollon johtajat, sekä kihlakunnan poliisijohtaja. Strategian päivittämisen suorittaa Pietarsaaren A-klinikka. Indikaattoreina käytetään tilastotietoja, jotka on valittu asetettujen tavoitteiden pohjalta.

MENETELMÄT TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEKSI

Ylikunnalliset toimintamallit

Päihteidenkäytön lisääntyminen kaikissa ikäluokissa on suuri huolenaihe ja antaa haasteen päihdepalvelujen kehittämiseksi. Säännöllinen, humalahakuinen päihteidenkäyttö johtaa väistämättä yhteiskunnasta syrjäytymiseen ja huono-osaisuuteen. Sosiaalibarometrin 2007 mukaan kaikkien heikoimmilla jo vuosia olleiden ihmisryhmien kuten päihdeongelmaisten, mielenterveyskuntoutujien ja pitkäaikaistyöttömien hyvinvoinnin arvioidaan heikentyneen entisestään – he jäävät muita ihmisryhmiä useimmin palveluiden ulkopuolelle. Tuen ja palveluiden ulkopuolelle jääminen synnyttää vaikeutuvia ja kasautuvia ongelmia, joihin olisi hyvä puuttua varhaisemmassa vaiheessa.⁷ Ennaltaehkäisevä työ, varhainen puuttuminen, myönteinen ulkoinen kontrolli ja matalankynnyksen hoitomahdollisuudet estävät tällaista syrjäytymistä ja voivat olla ohjaamassa elämänhallintaan tukea tarvitsevaa päihdeasiakasta ja/tai mielenterveyskuntoutujaa.

Pietarsaaren seutukunnan päihdestrategiassa on haluttu ottaa tämä huomioon vaikuttamalla päihteiden saatavuuteen ja joustavien, monipuolisten päihdepalveluiden järjestämiseen. Päihdepalveluiden järjestämisessä on jo pitkään alueella ollut asiakaslähtöinen ajattelumalli, jolta pohjalta on ollut hyvä lähteä kehittämään uusia palvelurakenteita. Päihdeongelmalla ei ole maantieteellisiä rajoja; päihteidenkäyttäjät ja päihteet liikkuvat. Päihdeongelmasta on haittaa asuinkunnasta riippumatta.. Tämän vuoksi alueellinen yhteistyö ja ylikunnalliset toimintamallit ovat äärimmäisen tärkeitä sekä ennaltaehkäisevässä työssä että korjaavassa työssä.

Humalahakuisen päihteidenkäytön väheneminen:

Paikallisen alkoholipolitiikan kehittäminen

Paikallisen alkoholipolitiikan kehittämisen tavoitteena on vähentää alkoholihaittoja ja kääntää humalahakuinen alkoholinkulutus laskuun. Tämä toteutetaan jo aloitetulla yhteistyöllä Länsi-Suomen lääninhallituksen alkoholitarkastuksen kanssa. Alueen anniskeluoikeuden omaaville yrityksille järjestetään koulutusta, jonka tavoitteena on vähentää alaikäisille ja humalaisille anniskelua. Yritysten omavalvontaa ja työhyvinvointia kehitetään saatujen tulosten pohjalta.

Yrittäjät luovat asiakkaalle anniskelussa päihteidenkäyttöön liittyvän myönteisen sosiaalisen kontrollin silloin kun oma sisäinen kontrolli puuttuu. Päihdehaittoihin liittyvä lähisuhdeväkivalta anniskelupaikoissa vähenee koulutuksen ja tiedon saannin myötä. Koulutusta koordinoi Nykterhetsförbundet rf.

Toinen osa paikallista alkoholipolitiikkaa on alkoholin suurkulutuksen ja siitä aiheutuvien haittojen tunnistaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä työhallinnossa. Tunnistamiseen liittyy varhainen puuttuminen, joka toteutetaan niin, että asiakastyössä olevaa henkilökuntaa koulutetaan mini-intervention käyttöön. Koulutuksesta vastaa ja sitä koordinoi Pietarsaaren A-klinikan miniterventiokouluttajat.

Kaksikielisten, lakisääteisten päihdepalvelujen turvaaminen

Pietarsaaren A-klinikka toimii seutukunnan päihdepalveluissa keskeisenä toimijana. Klinikka antaa avohoitoa päihde- ja peliongelmaisille, sekä heidän läheisilleen. A-klinikan asiakkaista suurin osa on työssäkäyviä, perheellisiä ihmisiä. Päihdeongelma koskettaa asiakkaan lisäksi läheisesti 3-5 ihmistä hänen ympärillään – sekä välillisesti n. kymmentä asiakkaan verkoston jäsentä.

A-klinikan hoitoon voi hakeutua ilman ajanvarausta arkipäivisin klo 8.00 -10.00 välisenä aikana ja ajanvarauksella sen jälkeen. Hoito on maksutuonta ja toteutuu kaksikielisenä. Hoitomuotoina ovat yksilö- ja parikeskustelut, akupunktio, rentoutus ja kirkasvalohoito. A-klinikalla on lääkäripalvelut ja klinikka hoitaa alueen päihderiippuvuusarvioinnit.

Pietarsaaren A-klinikalla oli vuonna 2006 486 asiakasta, joista avo- tai avioliitossa 198 asiakasta - tilastoituja asiakaskäyntejä 8014. Tämä tekee päivittäin noin 10 asiakaskäyntiä /työntekijä. Asiakaskäyntien lisäksi klinikalla on tilastoimaton välillinen työ; asiakassuhteeseen liittyvä työ (lausunnot), viranomaisyhteistyö (konsultaatiot, koulutus) ja muu vaikuttamistyö (valistus, selvitykset, kehittämistyö).

Pietarsaaren A-klinikan toimintaan on keskitetty yksilö- ja perheterapiapalveluiden lisäksi sekä *avokatkaisuhuolto että päihdeongelmaisten päivätoiminta (2h / päivä).*

A-klinikan työn kehittäminen (liite 2)

Nykyinen verkostokeskeinen työote ennaltaehkäisee lastensuojelun piiriin tulevien lasten lukumäärää. Pietarsaaren A-klinikka haluaa jatkossa olla kehittämässä yhteistyötä sosiaalitoimen kanssa lastensuojeluperheiden ohjautumiseksi A-klinikalle avohuollon tukitoimenpiteenä. A-klinikka on kehittämässä hoitopakettia tälle asiakasryhmälle kognitiiviseen ja narratiiviseen terapiaan pohjautuen yhdessä Pohjanmaa-hankkeen kanssa. A-klinikka haluaa olla mukana kehittämässä myös päivätoimintaa Pietarsaaren seutukunnan alueella tarjoamalla tarvittaessa konsultaatioapua. Kolmantena tulevaisuuden haastena klinikkatoiminnalle on vanhusväestön lisääntynyt päihteidenkäyttö ja siihen vastaaminen avohuollon toimintatapoja kehittämällä.

Selviämis- ja katkaisuhoidon kehittäminen (liite 3 ja 4)

Pietarsaaren seutukunnassa varaudutaan lähivuosina kasvaviin päihdehaittoihin lisäämällä päihdepalveluissa sosiaali- ja terveydenhuollon moniammatillista yhteistyötä sekä alueellista yhteistyötä yli kuntarajojen. Pietarsaaren seutukunnassa ei ole selviämishoitoasemaa. Katkaisuhoido tapahtuu Pietarsaaren A-klinikan avokatkaisuhoidona ja alueen terveyskeskuksissa vuodeosastoilla. A-klinikalla toimiva lääkärijärjestelmä ja A-klinikan kehittämät monimuotoiset katkaisuhoidoita tukevat palvelut ovat vähentäneet merkittävästi laitосkatkaisuhoidon tarvetta.

Yksikkö	Asiakkaat/ potilaat vuonna 2006
POLIISI	
- poliisilain nojalla säilöön otetut	439
A-KLINIKKA	
- avokatkaisuhoido	106
MHSO	
- katkaisuhoido vuodeosastolla *	23 (137 hoitopäivää)

*osasto 8 = 19 katkaisuhoidopotilasta
osasto 6 = 2 katkaisuhoidopotilasta
osasto 7 = 2 katkaisuhoidopotilasta

Malmin terveydenhuoltoalue kehittää omaa katkaisuhoidoiaan varaamalla siihen erillisen tilan remontin yhteydessä (2 vuodepaikkaa) Tulevaisuudessa katkaisuhoidot on tarkoitus keskittää alueelta sinne. Katkaisuhoidon sisältöä kehitetään tulohaastattelun ja jatkohoidoon motivoimisen ja ohjautumisen osalta.

Kokkolan kaupunki on yhdessä Keski-Pohjanmaan kuntien kanssa suunnittelemassa alueellista selviämis- ja katkaisuhoidoasemaa. Selviämis- ja katkaisuhoidon osalta tehdään yhteistyötä myös Kokkolaan perustettavan selviämis- ja katkaisuhoidoaseman kanssa kunhan asema aloittaa toimintansa.

Päivätoiminnan järjestäminen (liite 5)

Päihdeasiakas tarvitsee monenlaista tukea elämänhallintaansa; hän on usein asiakkaana mm. sosiaalitoimessa, perusterveydenhuollossa, erikoissairaanhoidossa, päihdehuollon erityispalveluissa, työhallinnossa, Kelalla, seurakuntien diakoniatyössä, kihlakunnan poliisilaitoksella.

Palvelujärjestelmä on laaja, mutta hyvin sirpalainen. Päihdeasiakas on hyvin monessa roolissa palvelujärjestelmässä – kun taas yksi keskeinen palvelujärjestelmän rooli asiakkaalle on hänen päihdeidenkäytön vuoksi haurastuneen sosiaalisen verkostonsa täyttäminen ihmissuhteilla; lähin omainen on viranomainen. Päihdestrategiaan liittyvässä nykytilaselvityksessä tuli yhtenä päihdepalveluihin liittyvänä kehittämiskohteena päiväkeskustoiminnan käynnistäminen alueelle juuri tälle asiakasryhmälle.

Päiväkeskustoiminnan käynnistämisen tavoitteena on tukea päihdeasiakkaan elämänhallintaa raittiiden ihmissuhteiden ja mielekkään tekemisen avulla. Päiväkeskuksen perustamisella on tarkoitus ennaltaehkäistä päihdeasiakkaan syrjäytymistä yhteiskunnasta ja tukea sitä moniammatillista työtä, jota eri toimintayksiköt päihdeasiakkuuksissa jo tekevät. Tavoitteena on lisätä matalankynnyksen hoitoa päiväkeskustoiminnan kehittämisen avulla ja purkaa eri yksiköissä olemassa olevaa päihdeasiakasasiakasruuhkaa.

Strategia-alueen kunnista ainoastaan Uudessakaarlepyyssä on järjestettyä päiväkeskustoimintaa päihdeongelmallisille. Uudenkaarlepyyn päivätoiminnan järjestämisestä vastaa Garantiföreningen för Cafe` Hyddan rf. Pietarsaaren A-klinikka on vastannut ko. tarpeeseen Pietarsaareissa oman toimintansa ohella järjestämällä matalan kynnyksen vastaanottoa asiakkaille. Päiväkeskustoiminnan perustamisen myötä A-klinikan antamia terapia-aikoja vapautuu laajemman asiakaskunnan käyttöön.

Päiväkeskustoiminta aloitetaan yhdessä Garantiföreningen för Cafe`Hyddan rf:n kanssa hyödyntämällä heidän osaamistaan päiväkeskustoiminnan suunnittelussa ja järjestämisessä. Mukaan päiväkeskustoimintaan kutsutaan kaupunkien ja kuntien lisäksi toiminta-alueen seurakuntia ja kolmannen sektorin toimijoita. Projektirahoituksen jälkeen toiminta vakinaistetaan.

Kaksoisdiagnoosipotilaan hoidon kehittäminen

Päihdeongelmiin liittyy mielenterveyden häiriöitä. Päihdeidenkäyttö saattaa seurata mielenterveyden ongelmia tai aiheuttaa niitä, tai molempien takana saattaa olla yhteisiä altistavia tekijöitä. Riippuvuuden hoitoon käytetyt lääkkeet saattavat myös aiheuttaa riippuvuutta. PKV- lääkkeiden väärinkäyttö aiheuttaa vaikeuksia sekä asiakkaalle/potilaalle itselleen, läheisille ja hänen kanssaan työskenteleville työntekijöille. Näiden ongelmien hoidossa yhteistyö päihdehuollon, psykiatrisen erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon kanssa on tarpeen.

Käypähoitosuosituksen mukaan huumeongelmaisen potilaan psyykkiset oireet on diagnosoitava ja hoidettava samanaikaisesti huumeongelman kanssa. Potilaat, joilla on mielisairaus tai vakava mielenterveyden häiriö hoidetaan psykiatrisen hoidon piirissä, mutta heille tulisi tarjota samanaikaista päihdehoitoa. Kaksoisdiagnoosipotilaille varataan hoitopaikkoja moduliin ja Pohjanmaa-hanke järjestää kaksoisdiagnoosipotilaan kanssa työskenteleville koulutusta.⁸

Pietarsaaren seutukunnassa Malmin terveydenhuoltoalueella kehitetään yhdessä Pietarsaaren A-klinikan kanssa toimintamalli, jossa turvataan kaksoisdiagnoosipotilaan hoidon saaminen.

Paikalliset toimintamallit:

Kruunupyö

Kruunupyö sijaitsee jokilaaksoissa, Kokkolan ja Pietarsaaren välissä, lähellä merta. Kruunupyön pinta-ala on 752,5 m², josta vesistön osuus on 38,6 km². Asukkaita kunnassa on 6 700 (tilanne 31.12.2006). Kunnan työttömyysaste on 4.7 % (Työministeriö 2006).

Kruunupyön asukkaista 84.5 % (2006) puhuu äidinkielenään ruotsia. Kunnassa on maakuntaa palveleva lentokenttä.

Kruunupyö / päihteiden käyttö ja siitä aiheutuvia palvelujen tarpeita

	2003	2004	2005
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa	1,2	1,2	1,2
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista	9,54	-	10,14
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista	1,43	-	0,60
Päihdehuollon asumispalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	0,1	0,1	0,1
Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	2,2	1,6	1,5
Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1000 asukasta	0,0	0,7	0,4
Päihdehuollon nettokustannukset, euroa / asukas	1,2	6,3	-
Päihdesairauksien hoitajakset 15-24 -vuotiailla / 1000 vastaavanikäistä	0,0	0,0	-
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1000 asukasta	1,0	1,2	-

Paikallinen toimintamalli humalahakuisesta päihteidenkäytöstä aiheutuvien haittojen vähentämiseksi liitetiedostona (liite 6)

Luoto

Luoto on 360 saaresta ja luodosta muodostuva saaristokunta, joka sijaitsee kahden kaupungin Pietarsaaren ja Kokkolan välissä. Seitsemän sillan tie yhdistää kunnan mantereeseen. Kunnan maapinta-ala on 142,36 km², ja rantalinjan pituus on noin 500 km.

Kunnan väkiluku on 4 473 (tilanne 31.12.2006) Ruotsia äidinkielenään puhuvien on osuus on 92,9% (2006). Kunnan työttömyysaste on 4.4 % (Työministeriö 2006).

Luoto/ päihteiden käyttö ja siitä aiheutuvia palvelujen tarpeita

	2003	2004	2005
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa	0,7	0,6	0,6
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista	1,27	-	5,52
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista	1,36	-	2,04
Päihdehuollon asumispalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	0,0	0,0	0,0
Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	1,4	2,1	2,0
Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1000 asukasta	0,0	0,2	0,2
Päihdehuollon nettokustannukset, euroa / asukas	3,3	6,7	-
Päihdesairauksien hoitajakset 15-24 -vuotiailla / 1000 vastaavanikäistä	0,0	0,0	-
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1000 asukasta	-	-	-

Paikallinen toimintamalli humalahakuisesta päihteidenkäytöstä aiheutuvien haittojen vähentämiseksi liitetiedostona (liite 6)

Pedersöre

Pedersören kunta koostuu yhdeksästätoista kylästä, joiden kehittämiseen on haluttu kunnassa panostaa. Kunnan pinta-ala on 823,3 km², josta vesipinta-alan osuus on 33,1 km².

Kunnan väkiluku on 10 623 (tilanne 31.12.2006) Ruotsia äidinkielenään puhuvien on osuus on 90.5%(2006). Kunnan työttömyysaste on 3.7% (Työministeriö 2006).

Pedersöre/ päihteiden käyttö ja siitä aiheutuvia palvelujen tarpeita

	2003	2004	2005
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa	0,7	0,6	0,6
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista	9,23	-	13,22
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista	2,25	-	1,23
Päihdehuollon asumispalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	0,0	0,0	0,0
Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	1,8	1,9	2,4
Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1000 asukasta	0,1	0,0	0,0
Päihdehuollon nettokustannukset, euroa / asukas	1,2	2,1	-
Päihdesairauksien hoitajakset 15-24 -vuotiailla / 1000 vastaavanikäistä	0,0	0,7	-
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1000 asukasta	0,5	0,7	-

Paikallinen toimintamalli humalahakuisesta päihteidenkäytöstä aiheutuvien haittojen vähentämiseksi liitetiedostona (liite 6)

Pietarsaari

Pietarsaaren kaupungissa on metsä-, metalli-, vene- ja muovialan vientiteollisuutta, sekä elintarviketuotantoa.

Kaupungin pinta-ala on 92,3 km², josta vesipinta-alan osuus on 3,9 km².

Kaupungin väkiluku on 19 557 (31.12.2006). Ruotsia äidinkielenään puhuvien on osuus on 56,3 % (2006). Kaupungin työttömyysaste on 8,8 % (Työministeriö 2006).

Pietarsaari/ päihteiden käyttö ja siitä aiheutuvia palvelujen tarpeita

	2003	2004	2005
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa	7,1	7,6	7,7
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista	18,47	-	11,77
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista	6,10	-	3,58
Päihdehuollon asumispalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	1,2	1,1	1,3
Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	22,1	21,7	21,9
Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1000 asukasta	0,9	0,7	0,5
Päihdehuollon nettokustannukset, euroa / asukas	20,4	25,2	-
Päihdesairauksien hoitajaksot 15-24 -vuotiailla / 1000 vastaavanikäistä	1,8	2,2	-
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1000 asukasta	2,3	2,4	-

Paikallinen toimintamalli humalahakuisesta päihteidenkäytöstä aiheutuvien haittojen vähentämiseksi liitetiedostona (liite 6)

Uusikaarlepyy

Uudenkaarlepyyn kaupungin asutus on hajallaan eri kylissä Lapuanjoen varrella, Pohjanmaan läpi vedetyn rannikkoradan tienoilla. Vuonna 1620 perustettua pikkukaupunki-idylliä verhoaa runoilijoiden muisto; Topeliuksen ja R.R Eklundin lisäksi Mikael Lybeckillä ja Joel Rundtilla on kosketus paikkakuntaan.

Kaupungin pinta-ala on 727.7 km², josta vesipinta-alan osuus on 4,6km².

Kaupungin väkiluku on 7 404 (31.12.2006) Ruotsia äidinkielenään puhuvien on osuus on 90 % (2006). Kaupungin työttömyysaste on 3,7% (Työministeriö 2006).

Uusikaarlepyy/päihteiden käyttö ja siitä aiheutuvia palvelujen tarpeita

	2003	2004	2005
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa	3,2	3,5	3,6
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista	19,25	-	23,45
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista	3,21	-	2,10
Päihdehuollon asumispalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	0,1	0,1	0,3
Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	3,2	2,6	2,6
Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1000 asukasta	0,8	1,2	0,4
Päihdehuollon nettokustannukset, euroa / asukas	3,5	3,6	-
Päihdesairauksien hoitajaksot 15-24 -vuotiailla / 1000 vastaavanikäistä	0,0	1,0	-
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1000 asukasta	1,5	1,5	-

Paikallinen toimintamalli humalahakuisesta päihteidenkäytöstä aiheutuvien haittojen vähentämiseksi liitetiedostona (liite 6)

STRATEGIAN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Pietarsaaren seutukunnan päihdestrategia-aika on 2008 - 2010. Strategia päivitetään vuosittain strategian seurantatyöryhmän toimesta. Strategian seurantatyöryhmään kuuluvat alueen sosiaali- ja terveydenhuollon johtajat, sekä kihlakunnan poliisijohtaja. Indikaattoritiedon kokoamisesta ja esittelystä seurantaryhmälle vastaa alueen strategiayhdyshenkilöt. Strategian päivittämisen suorittaa Pietarsaaren A-klinikka.

Indikaattoreina käytetään tilastotietoja, jotka on valittu asetettujen tavoitteiden pohjalta. Päihdestrategian tavoitteiden seurantatyöryhmä koostuu Pietarsaaren seutukunnan sosiaalihoitajista ja Malmin terveydenhuoltoalueen, Uudenkaarlepyyn ja Kruunupyyn terveyskeskusten edustajista, sekä kihlakunnan poliisijohtajasta.

Strategian tavoitteena on humalahakuisen päihteidenkäytön väheneminen ja lakisäätteisten sekä ruotsin- että suomenkielisten päihdepalvelujen turvaaminen takaamalla riittävät resurssit. Seurattavat indikaattorit rakentuvat asetettujen tavoitteiden pohjalta. Humalahakuista päihteidenkäyttöä seurataan SOTKA - netistä saatavien indikaattoreiden pohjalta. Lakisäätteisten sekä ruotsin- että suomenkielisten päihdepalvelujen turvaamisen saamista tutkitaan strategian päivittämissivaiheessa Bikva- haastattelumenetelmällä. Menetelmän avulla strategiaa voidaan muokata edelleen seuraavalle strategiakaudelle. Menetelmä on strategian arvopohjan mukainen ja mahdollistaa asiakkaiden osallisuuden laadunvarmistajana.

Seurattavat indikaattorit:

	2005	2005	2005	2005	2005	2005
	Jakobstadsregionen	Kruunupyö	Luoto	Pedersören kunta	Pietarsaari	Uusikaarlepyy
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista	12,93	10,14	5,52	13,22	11,77	23,45
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa	4,0	1,2	0,6	0,6	7,7	3,6
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1000 asukasta	2,8	1,5	0,5	1,2	4,9	2,2
Poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset/1000 asukasta	4,4	0,9	0,2	0,7	8,9	3,4

	2005	2005	2005	2005	2005	2005
	Jakobstadsregionen	Kruunupyö	Luoto	Pedersören kunta	Pietarsaari	Uusikaarlepyy
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8.- ja 9.-luokan oppilaista	2,31	0,60	2,04	1,23	3,58	2,10
Päihdesairauksien hoitajaksot 15-24 -vuotiailla / 1000 vastaavanikäistä	0,6	2,3	0	0	0,9	0

	2005	2005	2005	2005	2005	2005
	Jakobstadsregionen	Kruunupyö	Luoto	Pedersören kunta	Pietarsaari	Uusikaarlepyy
Päihdehuollon asumispalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	0,6	0,1	0	0	1,3	0,3
Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta	10,1	1,5	2,0	2,4	21,9	2,6
Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1000 asukasta	0,3	0,4	0,2	0	0,5	0,4
Päihdehuollon nettokustannukset, euroa / asukas	11,5	4,0	4,1	3,5	22,6	4,9

STRATEGIAN KÄYTTÖÖNOTTOSUUNNITELMA

Strategialle järjestetään laaja kuulemiskierros, jonka tavoitteena on saada siihen mahdollisimman laaja-alainen taustatuki. Kuulemiskierroksen aikana strategiaa muokataan. Kuulemistilaisuuden jälkeen strategia lähtee Pietarsaaren seutukunnan yhteistoimintalautakunnan (Pedersörenejdensamarbetsnäm) käsittelyyn ja siitä edelleen kuntien hallintokäsittelyyn.

Strategian hyväksymisen jälkeen strategian yhdyshenkilöt kokoontuvat ja käyvät läpi riskianalyysin, jonka avulla etsitään mahdollisia esteitä strategian toteutumiselle. Tämän jälkeen strategian seurantatyöryhmä kokoontuu ja tekee oman riskianalyysinsä. Riskianalyysijä verrataan toisiinsa ja sovitaan jatkotyöskentely. Strategian seurantatyöryhmä voi tarvittaessa laajentaa kokoonpanoan mikäli riskianalyysi sitä edellyttää.

TOIMINTAA SÄÄTELEVÄT LAIT STRATEGIATYÖN TUKENA

Alkoholilaki

Alkoholilain tarkoituksena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa ainoastaan kunnassa, jossa kunnanvaltuusto on antanut siihen suostumuksen. Alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa vain se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt anniskeluluvan. Anniskelulupa myönnetään toistaiseksi, määräajaksi tai tilapäisesti. Anniskelulupa on anniskelupaikkakohtainen.

Alkoholijuomaa ei saa myydä henkilölle, joka on kahtakymmentä vuotta nuorempi (mietoa alkoholijuomaa voidaan myydä kahdeksantoista vuotta täyttäneelle), häiritsevästi käyttäytyvälle tai selvästi päihtyneelle tai jos on aihetta olettaa alkoholijuoman väärinkäyttöä tai sen luvaton luovuttamista tai välittämistä.

Alkoholijuoman välittäminen palkkiota vastaan on kielletty, jollei tästä laista tai sen nojalla annetuista säännöksistä muuta johdu. Alkoholijuoman välittäminen on kielletty myös ilman palkkiota henkilöille, joille 16 §:n mukaan ei saa myydä alkoholijuomia.

Väkevän alkoholijuoman mainonta, epäsuora mainonta ja muu myynninedistämistoiminta on kielletty (Alkoholilaki 1-33§).

Päihdehuoltolaki

Päihdehuoltolain tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä edistää päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta. Päihdepalvelut tulee ensisijaisesti järjestää avohuollon toimenpitein. Päihdehuollon alalla toimivien viranomaisten ja yhteisöjen on oltava keskenään yhteistyössä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä päihdehuollon ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon, asuntotoimen, työhallinnon, sivistystoimen ja poliisin keskinäiseen yhteistyöhön. Päihdehuollon palveluja tulee antaa henkilölle, jolla on päihteiden käyttöön liittyviä ongelmia, sekä hänen perheelleen ja muille läheisilleen (Päihdehuoltolaki 1- 7§)

Mielenterveyslaki

Mielenterveystyöllä tarkoitetaan yksilön psyykkisen hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja persoonallisuuden kasvun edistämistä sekä mielisairauksien ja muiden mielenterveydenhäiriöiden ehkäisemistä, parantamista ja lievittämistä. Mielenterveystyöhön kuuluvat mielisairauksia ja muita mielenterveydenhäiriöitä poteville henkilöille heidän lääketieteellisin perustein arvioitavan sairautensa tai häiriönsä vuoksi annettavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut - mielenterveyspalvelut.

Kunnan tulee huolehtia alueellaan mielenterveyspalvelujen järjestämisestä osana kansanterveystyötä siten kuin kansanterveyslaissa säädetään ja osana sosiaalihuoltoa siten kuin sosiaalihuoltolaissa säädetään. Erikoissairaanhoidolaissa tarkoitetun sairaanhoitopiirin kuntainliiton tulee huolehtia erikoissairaanhoidona annettavista mielenterveyspalveluista alueellaan siten kuin sanotussa laissa ja tässä laissa säädetään.

Kunnan tai kuntainliiton on huolehdittava siitä, että mielenterveyspalvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisiksi kuin kunnassa tai kuntainliiton alueella esiintyvä tarve edellyttää. Mielenterveyspalvelut on ensisijaisesti järjestettävä avopalveluina sekä niin, että oma-aloitteista hoitoon hakeutumista ja itsenäistä suoriutumista tuetaan. Mielenterveyspalvelujen järjestämisessä on sairaanhoitopiirin kuntainliiton ja sen alueella toimivien terveyskeskusten yhdessä kunnallisen sosiaalihuollon ja erityispalveluja antavien kuntainliittojen kanssa huolehdittava siitä, että mielenterveyspalveluista muodostuu toiminnallinen kokonaisuus.

Mielisairautta tai muuta mielenterveyshäiriötä potevalle henkilölle on riittävän hoidon ja palvelujen ohella yhteistyössä asianomaisen kunnan sosiaalitoimen kanssa järjestettävä mahdollisuus hänen tarvitsemaansa lääkinnälliseen tai sosiaaliseen kuntoutukseen liittyvään tuki- ja palveluasumiseen siten kuin siitä on erikseen säädetty (Mielenterveyslaki 1 -5 §).

Lastensuojelulaki

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.

Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin.

Kun aikuiselle annetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, erityisesti päihdehuolto- ja mielenterveyspalveluja, ja kun aikuisen kyvyn täysipainoisesti huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta arvioidaan tällöin heikentyneen, tai kun aikuinen on suorittamassa vapausrangaistustaan, on selvitettävä ja turvattava myös hänen hoidossaan ja kasvatuksessaan olevan lapsen hoidon ja tuen tarve. Terveys- ja sosiaalihuollon viranomaisten on tarvittaessa järjestettävä välttämättömät palvelut raskaana olevien naisten ja syntyvien lasten erityiseksi suojelemiseksi. (Lastensuojelulaki 1- 16 §)

Kielilaki

Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Lain tarkoituksena on turvata perustuslaissa säädetty jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa omaa kieltään.

Kielellisen jaotuksen perusyksikkö on kunta. Kunta on joko *yksikielinen* tai *kaksikielinen*. Valtioneuvoston asetuksella säädetään joka kymmenes vuosi virallisen tilaston perusteella, mitkä kunnat ovat kaksikielisiä ja mikä on näiden kuntien enemmistön kieli sekä mitkä kunnat ovat suomen- tai ruotsinkielisiä yksikielisiä kuntia.

Viranomaisen tulee toiminnassaan oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että yksityishenkilön kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä.

Julkisen vallan on perustuslain mukaisesti huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

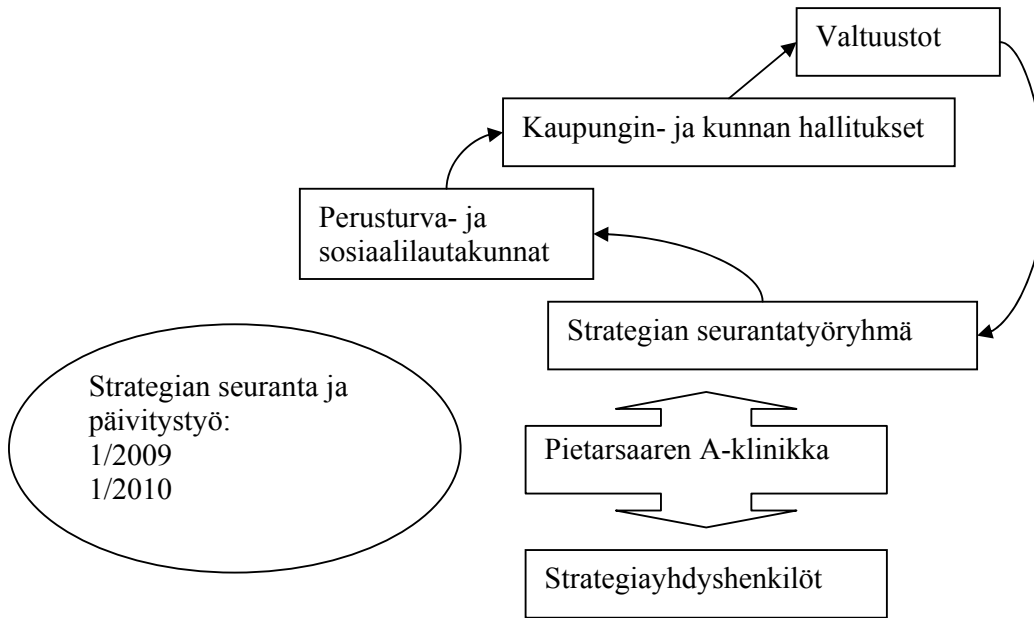
Viranomaisten tulee toiminnassaan vaalia maan kielellistä kulttuuriperintöä ja edistää molempien kansalliskielten käyttämistä. Jos olosuhteet sitä edellyttävät, julkisen vallan on ryhdyttävä erityistoimenpiteisiin kansalliskieliin liittyvien sivistyksellisten tai yhteiskunnallisten tarpeiden turvaamiseksi. (Kielilaki 1-35 §)

Kaksikielisen kunnan ja kaksikielisiä tai sekä suomen- ja ruotsinkielisiä kuntia käsittävän kuntayhtymän sosiaalihuolto järjestetään kunnan tai kuntayhtymän molemmilla kielillä siten, että asiakas saa palvelua valitsemallaan kielellään, joko suomeksi tai ruotsiksi (Sosiaalihuoltolaki 40§).⁹

Päihdestrategian seuranta

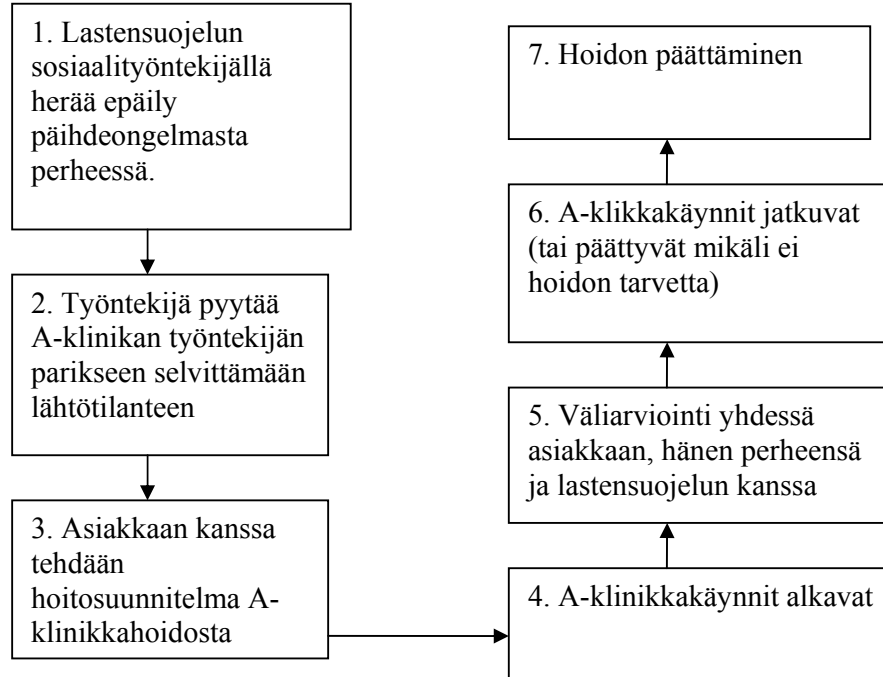
Gemensam morgondag –Yhdessä huomiseen
Pietarsaaren seutukunnan päihdestrategia 2008-2010
Jakobstads regions rusmedelsstrategi 2008-2010

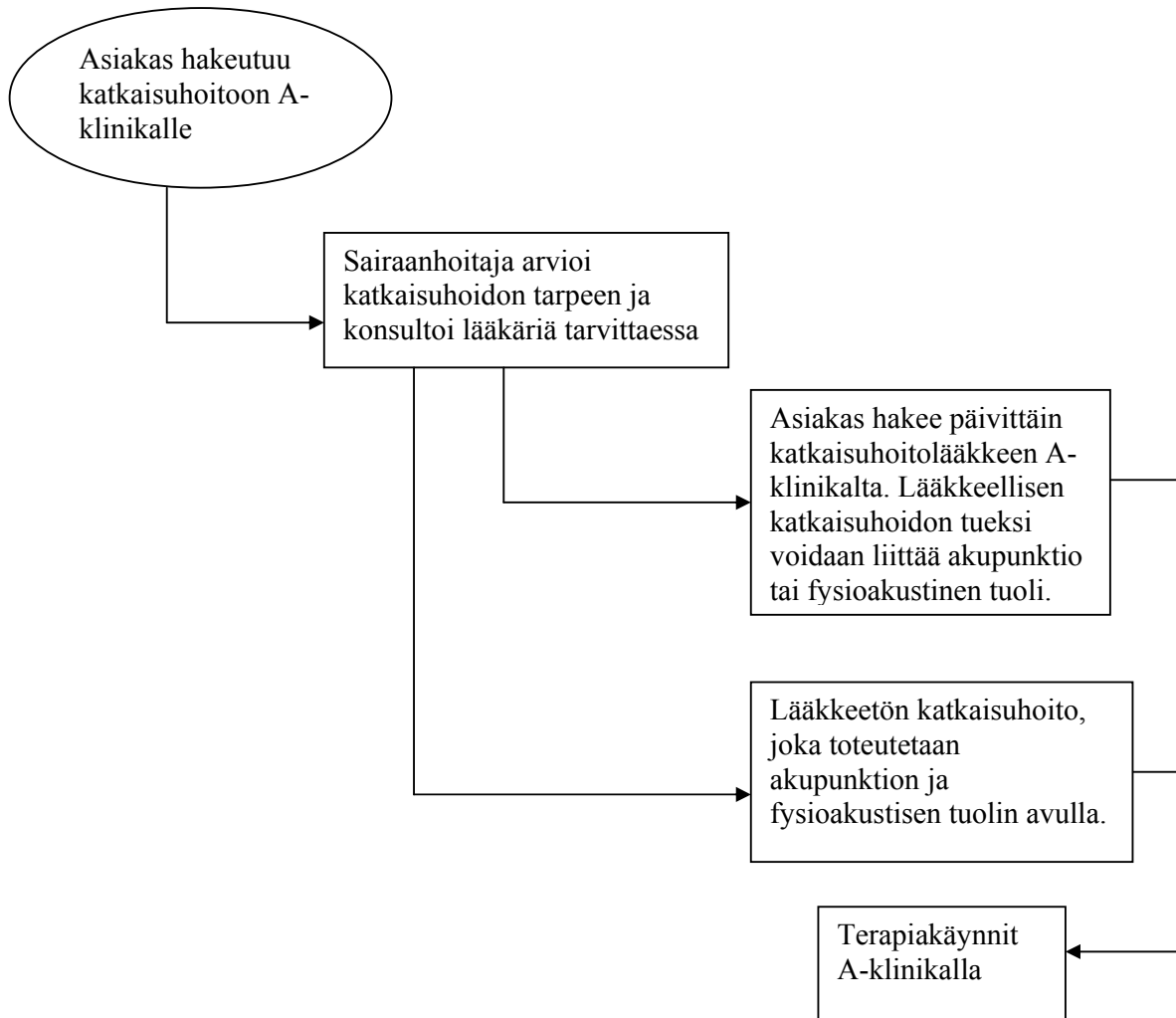
Lähtökohta:

Pietarsaaren A-klinikka on mukana Pohjanmaan A-klinikoiden psykososiaalisten hyvien käytäntöjen kehittämisstrategiassa. Kehittämiskohteeseen A-klinikka on valinnut lastensuojelusta ohjautuvien päihdeperheiden työkäytäntöjen ja hoidon kehittämisen. Hoitomenetelminä ovat kognitiivinen ja narratiivinen terapia, joiden käyttöön asiakastyössä liittyy Pohjanmaa-hankkeen tarjoama konsultatiivinen työnohjaus.

Lastensuojeluperheiden hoitoon ohjautuminen ja hoidon kulku:

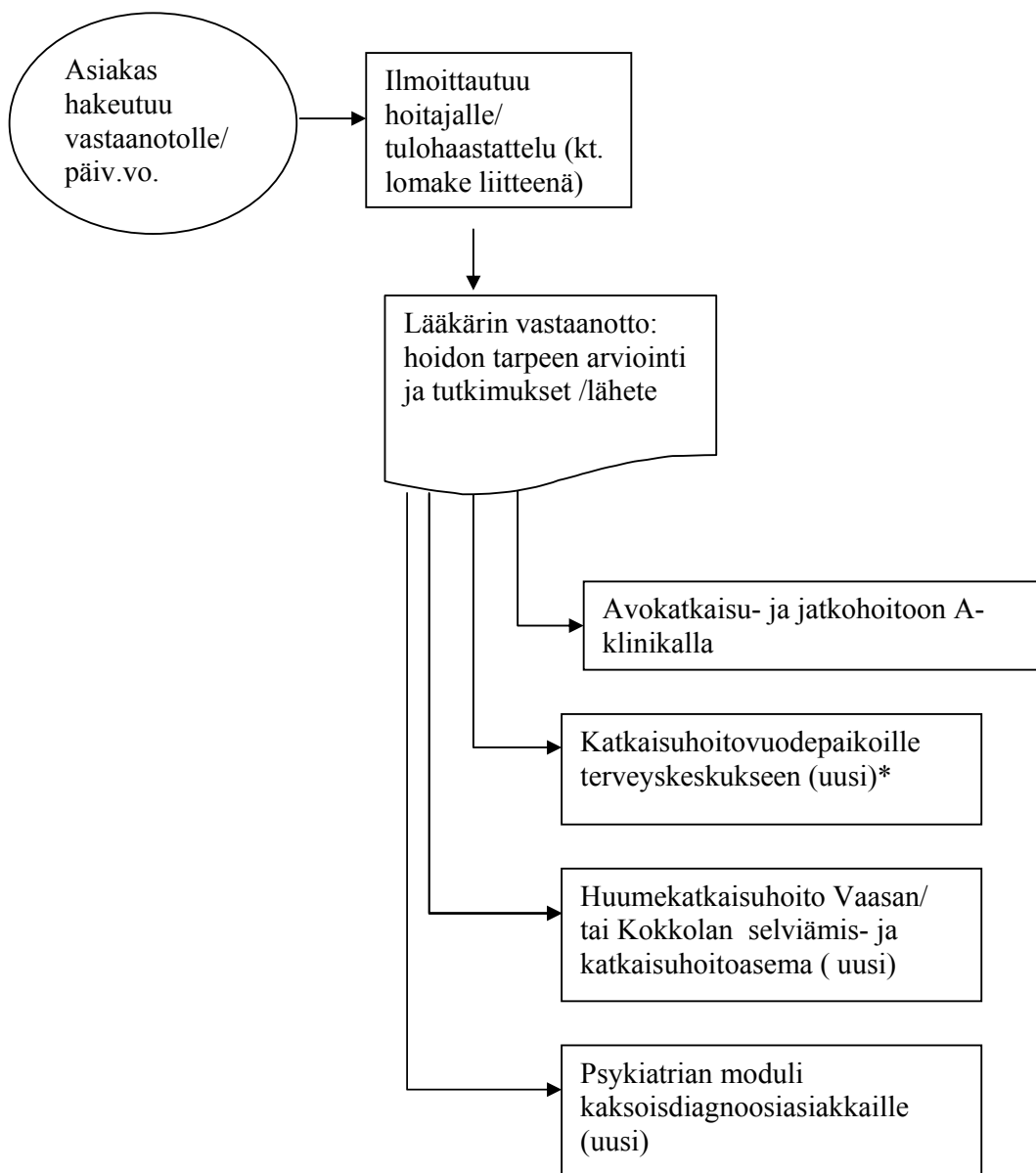
Avokatkaisuhoito Pietarsaaren A-klinikalla (vastaanotto arkipäivinä)

Selviämis- ja katkaisuhoidon kehittäminen

vuodeosastolla

Toimintamalli:

* Katkaisu- ja selvittelyjakso 5 vrk:sta 10 vrk:teen, jonka aikana tarkempi psykiatrinen status, sekä enemmän aikaa suunnitella jatkohoidon yhteistyötä. Sosiaalityöntekijä tai omahoitaja voisi suorittaa tarvittavan selvitystyön potilaan kanssa.

KATKOVASTAANOTTO

Päiväys/klo _____

Potilaan nimi	Henkilötunnus	Kotikunta

Perussairaudet: _____
 _____
 _____

Psykkiset oireet

┆ unihäiriöt

┆ mielialahäiriöt

┆ psykoosioireet

┆ aggressiivisuus

┆ delirium

┆ muu, mikä _____

tarkempi kuvaus: _____
 _____Somaattiset oireet _____
 _____

Katkojen määrä

┆ 0-1

┆ 2-5

┆ yli 5

Avohoitokontakti

┆ ei

┆ kyllä, mikä _____

Päihde ja huumeikäyttö: 1=viim vrk aikana, 2=viim viikon aikana, 3=joskus

Käyttötapa:

A= Pistämällä (sis IV ja IM) B= Nuuskaus, C= Suun kautta

┆ ┆ alkoholi

┆ ┆ amfetamiini

┆ ┆ kannabis

┆ ┆ bentsot

┆ ┆ heroini ja muut opiaatit

┆ ┆ neurolepti

┆ ┆ ekstaasi

┆ ┆ liuottimet

┆ ┆ kokaiini

┆ ┆ hallusinogeenit

┆ ┆ muu

┆ ┆ muu stimulantti

┆ ┆ barbituraatti/hypnootti

Riskikäyttäminen

Neulojen ja ruiskujen yhteiskäyttö

┆ joskus

┆ viim. kk aikana

IV-käyttö

┆ joskus

┆ viim. kk aikana

Tarttuvat taudit

┆ B-hepatiitti

┆ C-hepatiitti

┆ HIV

┆ B-hepatiitti rokote

Lääkärin määräykset ja jatkoahoito ohjeet

Verikokeet _____

Kotilääkitys _____
 _____

Lääkitys

┆ tiamiini _____

┆ sedatiivi _____

┆ unilääke _____

┆ antikonvulsiivi _____

┆ neurolepti _____

┆ tarvittaessa _____
 _____

Päiväkeskustoiminnan tavoite

1. ennaltaehkäistä päihdehaittoja ja syrjäytymistä
2. tukea päihdeongelmaisia ja heidän perheitään yhteisöllisyyden keinoin
3. auttaa ja tukea päihdeongelmaista hänen arjen hallinnassaan
4. tukea syrjäytyneitä ja vähäosaista lähimmäistä (edullinen ruoka, mahdollisuus lehtien lukuun, internetin käyttöön, pyykin pesuun)
5. ohjata päihdeongelmaista työelämään ja aktiviteetteihin

Päiväkeskustoiminnan käynnistäminen:**Hallinto ja ohjaus**

Uudenkaarlepyyn päiväkeskus Sinikodan johtokunta hallinnoi Pietarsaaren seutukunnan päiväkeskusta (talous, tiedotus, yhteys Sininauhaliiton). Pietarsaaren seutukunnan päiväkeskuksella on oma alueellinen ohjausryhmä, joka suunnittelee ja tukee päiväkeskuksen toimintaan. Ohjausryhmään kuuluvat kaikki työhön osallistuvat tahot.

Toiminta päiväkeskuksessa

Päiväkeskus on avoinna kolmena päivänä viikossa. Päiväkeskus toimii kristillisellä arvopohjalla ja on kaksikielinen. Päiväkeskuksessa on mahdollisuus tavata raittiina olevia ihmisiä, ostaa edullinen ateria, pestä pyykkiä, lukea lehtiä, pelata ja opetella tietokoneen käyttöä asiainnissa. Päiväkeskuksessa voi tehdä keveitä alihankintatöitä ja hankkia näin itselleen taskurahaa. Päiväkeskuksessa on tiettyinä päivinä tavattavissa joko seurakunnan tai sosiaalitoimen työntekijä, jonka kanssa voi selvittää sosiaalista tai taloudellista tilannettaan.

Työntekijät:

Päiväkeskuksessa on yksi palkattu työntekijä, jolla on sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus tai pitkä alan työkokemus. Hänen lisäksi päiväkeskuksessa on sekä ammatikseen päihdeasiakkaiden kanssa työtätekeviä, että vapaaehtoisia kolmannelta sektorilta tulevia ohjaajia. Päiväkeskustoiminnan käynnistyttyä sinne on mahdollisuus palkata työllistettävä (esim. keittiöön) työllisyysvaroin. Pietarsaaren A-klinikka tukee konsultaation avulla päiväkeskustoiminnan käynnistymistä.

Hankehakemus:

Uudenkaarlepyyn Sinikoda hakee yhdessä Pietarsaaren seutukunnan kuntien, alueen seurakuntien, perusterveydenhuollon ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa RAY:ltä hankerahaa toiminnan käynnistämiseen. Rahoitusta haetaan kolmeksi vuodeksi. Rahoituksessa työntekijän palkkaus ja toiminnan ylläpidon kustannukset ovat n. 40 000€ / vuosi. Jatkossa Pietarsaaren kaupunki tarjoaa tilan toiminnan käyttöön ja työntekijän palkkauksen.

Liite 6 **Paikalliset toimintamallit**

Liite 7

STRATEGIAN VALMISTELIJAT

Päihdestrategiatyön prosessin eri vaiheissa ovat olleet mukana seuraavat henkilöt:

Koulukuraattori Johanna Ahlskog
Projektityöntekijä Ulla Aho
Ylilääkäri Matti Antila
Nuorisotyöntekijä Ulf Axell
Sosiaalijohtaja Eivor Back
Nuorisosihteeri Mari-Louise Backlund,
Sosiaalityöntekijä Annika Berg, Kruunupyö
Skolkurator Åsa Björnvik,
Sigvald Blomqvist, Cafe Hyddan
Terveystenhoitaja Solveig Brasken
Osastopäällikkö Inger Bjön
Oppilaskunnan edustaja Anna Bäck
Vapaa-aikasihteeri Arne Böhling
Sosiaalityöntekijä Patrick Cederberg
Gurli Dumell, Cafe Hyddan
Diakonissa Åsa Eklund
Vastaava terveydenhoitaja Gurdun Eklöv
Poliisi Ann-Cathrine Engström-Käld
Karl-Johan Eriksson, Cafe Hyddan
Harriet Fagerholm, Adventkyrkan
A-klinikan johtaja Ireeni Finnholm
Terveystenhoitaja Carola Finnäs
Sosiaalityöntekijä Linda Fagerholm
Terveystenhoitaja Brita Fors
Ulla Forsback, Teerijärven hoitokeskus
Sosiaalijohtaja Peter Granholm
Rehtori Monica Grankulla-Hägglom
Poliisi Stefan Hagberg
Sosiaalitekiä Camilla Hallbäck
Johtaja H. Tapio Hanhela
Terveystenhoitaja Sirpa Hanhineva
Päivi Heimonen, Sininauhaliitto
Sosiaalityöntekijä Eivor Holm
Koulukuraattori Johanna Haglund
Rehtori Carola Huldén
Yvonne Hummel , Koti & koulu

Mona Häggblom, Sandbackavårdcenter
Ylilääkäri Christer Höglund
Vs. nuoriso- ja raittiusohjaaja Belinda Höglund
Päivähoidonohjaaja Susanne Högvist
Nuorisosihteeri Tiina Höylä-Männistö
Ehkäisevän päihdetyön päällikkö Ari Inkinen
Sosiaalsihteeri Veronica Joskitt
Kouluterveydenhoitaja Satu Järvinen
Kulttuuri- ja vapaa-aikasihteeri Kaisa Karlström
Hyvinvointikoordinaattori Pirjo Knif
Vapaaehtoistyöntekijä Stig Kronqvist
Lääkäri Maria Krokvik
Avohuollon ylilääkäri Kimmo Kuisma
Kappalainen Tapani Kuusniemi
Suojakodin johtaja Jarl Kurten
Vt. sosiaali- ja terveysjohtaja Ola Känvälä
Koulukuraattori Minna Kärjä
Projektikoordinaattori Minna Laitila
Sosiaalityöntekijä Camilla Lasen
Diakonissa Carina Lassila
Sosiaalityöntekijä Annika Lill
Kouluterveydenhoitaja Susanne Lillqvist
Diakonissa Gullan Lind
Osastopäällikkö Margot Lindberg
Viola Lindvall, Cafe Hyddan
Markku Leinonen, Pietarsaaren evl. seurakunta (katulähetys)
Sosiaalijohtaja Carola Linden
Oppilaskunnan edustaja Jesper Lindvall
Sosiaalityöntekijä Camilla Lunden, Pedersöre
Terveyskasvatuksen vastuhenkilö Peggy Ljungberg
Työterveyshoitaja Brita Lybeck
Projektisihteeri Saara Lång
Kotipalvelun ohjaaja Görel Lönnqvist
Poliisi Jorma Malinen
Kotipalvelun ohjaaja Anneli Mustonen
Sosiaalityöntekijä Leena Nevala
Petri Nurminen, Suomalainen baptistiseurakunta
Opettaja Lilian Nygård
Hoitotyön johtaja Margareta Nylund
Josefiina Nyman, Cafe Hyddan
Vapaa-ajan ohjaaja Lotta Nyqvist
Sosiaalijohtaja Stefan Näse
Terveysdenhoitaja Eija Katariina Palo
Työvoimaohjaaja Eija Pitkälampi
Ylilääkäri Jorma Rantanen
Johtava perhetyöntekijä Susann Rintamäki
Kouluterveydenhoitaja Maj-Len Riska
Kouluterveydenhoitaja Kerstin Roos
Projektisihteeri Mervi Ropponen
Kuraattori Pia Rosengård

Projektipäällikkö Hannu Rutanen
Johtava lääkäri Maija Räsänen
Johtava perhetyöntekijä Susann Rintamäki
Pia Saari, Työvoiman palvelukeskus
Toiminnanjohtaja Anna-Stina Småros-Holmgård
Ylihoitaja Päivi Stenman
Helge Stenmark, Saalemseurakunta
Vt. sosiaalijohtaja Åsa Sundqvist, Pedersöre
Projektipäällikkö Ann-Louise Strengell
Opiskelija Linda Svelin
Projektivastaava Leila Taipale-Kronqvist
Kotipalvelun ohjaaja Sonja Tallgård
Matti Tervaskangas, Saalem - seurakunta
Komisario Vesa Toivanen, Pietarsaaren kihlakunnan poliisilaitos
Seutukehittäjä Britt-Helen Tuomela-Holti
Terveystenhoitaja Monica West-Laaksoharju
Sosiaalityöntekijä Veronika Westerlund, Pedersöre
Työterveyshoitaja Susanne Witting-Vidjeskog
Magnus Åberg, Intro
Sosionomiopiskelija Sanna Vihtola
Sosiaalityöntekijä Gun Vikström
Koulukuraattori Ann-Britt Victorzon

---

¹ Tilastokeskus, Tilastot: Väestö iän (1-v.) ja sukupuolen mukaan alueittain 1980-2006

² www.jakobstad.fi: Pietarsaaren sosiaalilautakunnan ja sosiaalikeskuksen strategia vuosiksi 2005-2011

³ Finnholm, Lång: Päihdepalvelujen tilanne ja seudulliset kehittämistarpeet Pietarsaaren seutukunnassa – kuntakierroksen raportti

⁴ Päihdehuoltolaki n:o 41/1986

⁵ Isoherranen: Moniammatillinen yhteistyö, Helsinki 2005, WSOY

⁶ Kielilaki 6.6.2003/423

⁷ Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, Sosiaalibarometri 2007, Helsinki 2007

⁸ www.kaypahoito.fi

⁹ www.finlex.fi

Pietarsaaren seutukunta
Jakobstadsregionen

LIITE 6

Pietarsaaren seutukunta/ Kruunupyyn toimintamalli

Toimijataho	KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	TOIMENPITEIDEN TOTEUTUMISEN SEURANTA, VASTUUHLÖT, AIKATAULU
Neuvola	Motivaatio riskikäytön tunnistamiseen, hoitoon ja hoitoonohjaukseen. Rohkeus puuttua perheen päihteidenkäyttöön. Koulutus.	Tunnistaa odottavien perheiden päihdeongelma, motivoida muutokseen riskiperheet ja ohjata tarvittaessa perheen jäsen ja/ tai koko perhe hoitoon.	Ensimmäisen äitiysneuvolan yhteydessä seulotaan päihteidenkäyttö. Audit-lomake lähetetään kirjeen yhteydessä, joka lähetetään ensimmäistä käyntiä varten. Henkilökunta koulutetaan varhaisen puheeksioton ja mini-intervention käyttöön. Koulutuksen suorittaa Pietarsaaren A-klinikka.	Indikaattorina käytetään puheeksi oton ja hoitoonohjauksen määrää. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii ylilääkäri. Ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Päivähoito	Yksiköllä on tieto palvelujärjestelmästä tai tieto yhdyshenkilöstä., johon voi ottaa tarvittaessa yhteyden.	Tavoitteena on lapsen itsetunnon kehittäminen ja tunteiden tunnistaminen ja nimen antaminen niille tunteille. Tavoitteena on varhaisessa vaiheessa ottaa vanhempien kanssa puheeksi ongelmatilanne. Koulutus varhaiseen puheeksiottamiseen ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.	Opetetaan, että kaikkia tunteita voi tuntea, mutta kaikkien tunteiden mukaan ei voi toimia. Lapselle annetaan lupa olla lapsi ja leikin avulla opetella tunnistamaan tunteita. Lapsen ja vanhempien häiriökäyttäytymisen dokumentointi. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus. Järjestetään huolen puheeksiottamiskoulutus ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyvä koulutus henkilökunnalle	Indikaattorina toimii neuvolan yhteydenottojen määrä lastensuojeluun. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii päivähoiton ohjaaja. ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Lastensuojelu ja perhetyö	Tarpeeksi koulutettua henkilökuntaa, jolla on halua moniammatilliseen yhteistyöhön.	Varhainen puuttuminen riskiperheiden tilanteeseen;	Järjestetään yhteisiä tapaamisia neuvolan kanssa ja kehitetään yhteistyötä	Indikaattorina toimii neuvolan ja koulun kautta tulleiden lasten lukumäärän kasvu perhetyön piiriin. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen

		perheen tukeminen ja heidän resurssiensa löytäminen, sekä lapsen iän mukaisen kasvun ja kehityksen turvaaminen. Riskiperheiden lasten ja nuorten tukeminen.	koulun oppilashuollon kanssa. Kouluttaudutaan verkostodialogin käyttöön. Perhettä ja lasta/nuorta ohjataan tukitoimenpiteiden piiriin aikaisemmin. Kunta resurssoi perhetyöntekijöihin.	serutanta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kuntien ja kaupunkien sosiaalijohtajat ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Koulu	Kyky katsoa asioita ennakkoluulottomasti ja halu hankkia tietoa. Uskallus vastuuttaa vanhemmat kasvattamaan ja huolehtimaan lapsestaan.	Tukea lapsen ja nuoren kasvaa hänen kotioloistaan riippumatta. Koulun henkilökunnan rohkeuden lisääntyminen ottaa puheeksi ongelmatilanteet perheen kanssa. Tunnistaa päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien perheiden lapset ja rohkeus puuttua perheiden tilanteeseen ja ohjata heitä tarvittaessa hoitoon	Henkilökunta koulutetaan päihdeperheiden lasten tunnistamiseen ja varhaisen puheeksioton käyttöön.	Indikaattorina toimii toteutuneiden puheeksiottojen määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilöinä toimivat koulujen rehtorit. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Vapaa-aikatoimi/ Nuorisotoimi	Koulutus päihde- ja mielenterveysongelmaisten perheiden lasten tunnistamiseen ja heidän tukemiseensa. Kyky laaja-alaiseen yhteistyöhön muiden lasten ja nuorten kanssa työtä tekevien yhteisöjen ja yhdistysten kanssa.	Tavoitteena päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien perheiden lasten kyky itsenäistyä ja irrottautua perheen ongelmista, sekä antaa lapselle/nuorelle tukea, virikkeitä ja mahdollisuuden saada uutta perspektiiviä omaan elämäänsä.	Varhais- ja erityisnuorisotyön kehittäminen tunnistamaan päihde- ja mielenterveysongelmaisten perheiden lapset. Yhteistyön kehittäminen Folkhälsanin ja muiden kolmannen sektorin lapsi- ja nuorisotyötä tekevien ryhmien kanssa.	Indikaattorina toimii nuorisotiloihin tulevien nuorten lukumäärä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilöinä toimivat nuorisotyönjohtajat. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Perusterveydenhuolto ja työterveyshuolto	Riittävästi aikaa potilaan kohtaamiseen. Päihdeongelman tunnistaminen.	Päihdehaittojen ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen päihdeongelmaan, sekä hoitoonohjaus.	AUDIT –lomakkeen ja mini-intervention käyttöönotto ja hoitoonohjaus.	Indikaattorina toimii suurkuluttajien määrän väheneminen. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimivat johtavat lääkärit ja –hoitajat. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Poliisi	Halu tehdä moniammatillista yhteistyötä. Eri viranomaiset kokevat, että ovat tulleet yhteistyössä kuulluksi.	Perheen kokonaistilanteen näkeminen kotikäynneillä (esim. lasten tilanne) Moniammatillisen yhteistyön lisääminen päihdeasiakkuuksissa. Laittomien päihdeiden saamisen vaikeutuminen.	Poliisilaitoksen sosiaalityön kehittäminen yhdessä Pietarsaaren seutukunnan kuntien kanssa. Valvonnan lisääminen laittomien päihdeiden saamisen vaikeuttamiseksi.	Indikaattorina toimii laittomien päihdeiden käytön väheneminen alueella. Yhteistyötapaamisten määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kihlakunnan poliisipäällikkö. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.

Seurakunnat	Ennakkoluulottomuus; kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Uskallus päihdeasiakkaan vastuuttamiseen.	Kutsua päihde- ja mielenterveysasiakasta seurakunnan tilaisuuksiin. Vastuuttaa päihdeasiakasta oman elämänsä hallinnassa. Tukea päihde- ja mielenterveysasiakasta tukihenkilötoiminnalla.	Järjestää tukihenkilökoulutusta. Vaaditaan päihdeasiakkaalta vastuullisuutta omien asioidensa hoitamisessa. Madaltaa erityisryhmien kynnystä seurakunnan tilaisuuksiin.	Indikaattorina toimii laittomien pähteiden käytön väheneminen alueella. Yhteistyötapaamisten määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kirkkoherra. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.

Pietarsaaren seutukunta/ Luodon toimintamalli

Toimijataho	KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	TOIMENPITEIDEN TOTEUTUMISEN SEURANTA, VASTUUHLÖT, AIKATAULU
Neuvola	Motivaatio riskikäytön tunnistamiseen, hoitoon ja hoitoonohjaukseen. Rohkeus puuttua perheen päihteidenkäyttöön. Koulutus.	Tunnistaa odottavien perheiden päihdeongelma, motivoida muutokseen riskiperheet ja ohjata tarvittaessa perheen jäsen ja/ tai koko perhe hoitoon.	Ensimmäisen neuvolan yhteydessä seulotaan päihteidenkäyttö. Audit-lomake lähetetään kirjeen yhteydessä, joka lähetetään ensimmäistä käyntiä varten. Henkilökunta koulutetaan varhaisen puheeksioton ja mini-intervention käyttöön. Koulutuksen suorittaa Pietarsaaren A-klinikka.	Indikaattorina käytetään puheeksi oton ja hoitoonohjausten määrää. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii ylilääkäri. Ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Päivähoito	Yksiköllä on tieto palvelujärjestelmästä tai tieto yhdyshenkilöstä., johon voi ottaa tarvittaessa yhteyden.	Tavoitteena on lapsen itsetunnon kehittäminen ja tunteiden tunnistaminen ja nimen antaminen niille tunteille. Tavoitteena on varhaisessa vaiheessa ottaa vanhempien kanssa puheeksi ongelmatilanne. Koulutus varhaiseen puheeksiottamiseen ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.	Opetetaan, että kaikkia tunteita voi tuntea, mutta kaikkien tunteiden mukaan ei voi toimia. Lapselle annetaan lupa olla lapsi ja leikin avulla opetella tunnistamaan tunteita. Lapsen ja vanhempien häiriökäyttäytymisen dokumentointi. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus. Järjestetään huolen puheeksiottamiskoulutus ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyvä koulutus henkilökunnalle	Indikaattorina toimii neuvolan yhteydenottojen määrä lastensuojeluun. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii päivähoiton ohjaaja. ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Lastensuojelu ja perhetyö	Tarpeeksi koulutettua henkilökuntaa, jolla on halua moniammatilliseen yhteistyöhön.	Varhainen puuttuminen riskiperheiden tilanteeseen;	Järjestetään yhteisiä tapaamisia neuvolan, päivähoiton, poliisin ja	Indikaattorina toimii neuvolan ja koulun kautta tulleiden lasten lukumäärän kasvu perhetyön piiriin. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen

		perheen tukeminen ja heidän resurssiensa löytäminen, sekä lapsen iän mukaisen kasvun ja kehityksen turvaaminen. Riskiperheiden lasten ja nuorten tukeminen.	seurakunnan kanssa ja kehitetään yhteistyötä koulun oppilashuollon kanssa. Kouluttaudutaan verkostodialogin käyttöön. Perhettä ja lasta/nuorta ohjataan tukitoimenpiteiden piiriin aikaisemmin. Kunta resurssoi perhetyöntekijöihin.	serutanta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kuntien ja kaupunkien sosiaalihoitajat ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Koulu	Kyky katsoa asioita ennakkoluulottomasti ja halu hankkia tietoa. Uskallus vastuuttaa vanhemmat kasvattamaan ja huolehtimaan lapsestaan.	Tukea lapsen ja nuoren kasvua hänen kotioiloistaan riippumatta. Opettajien, kuraattorien ja oppilashuoltoryhmän rohkeuden lisääntyminen ottaa puheeksi ongelmatilanteet perheen kanssa. Tunnistaa päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien perheiden lapset ja rohkeus puuttua perheiden tilanteeseen ja ohjata heitä tarvittaessa hoitoon	Henkilökunta koulutetaan päihdeperheiden lasten tunnistamiseen ja varhaisen puheeksioton käyttöön.	Indikaattorina toimii toteutuneiden puheeksiottojen määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilöinä toimivat koulujen rehtorit. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Vapaa-aikatoimi/järjestöt	Koulutus päihde- ja mielenterveysongelmaisten perheiden lasten tunnistamiseen ja heidän tukemiseensa. Kyky laaja-alaiseen yhteistyöhön muiden lasten ja nuorten kanssa työtä tekevien yhteisöjen ja yhdistysten kanssa.	Tavoitteena päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien perheiden lasten kyky itsenäistyä ja irrottautua perheen ongelmista, sekä antaa lapselle/nuorelle tukea, virikkeitä ja mahdollisuuden saada uutta perspektiiviä omaan elämäänsä.	Varhais- ja erityisnuorisotyön kehittäminen tunnistamaan päihde- ja mielenterveysongelmaisten perheiden lapset. Yhteistyön kehittäminen Folkhälsanin ja muiden kolmannen sektorin lapsi- ja nuorisotyötä tekevien ryhmien kanssa.	Indikaattorina toimii nuorisotoimintoihin tulevien nuorten lukumäärä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilöinä toimivat nuorisotyönjohtajat. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Perusterveydenhuolto ja työterveyshuolto	Riittävästi aikaa potilaan kohtaamiseen. Päihdeongelman tunnistaminen.	Päihdehaittojen ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen päihdeongelmaan, sekä hoitoonohjaus.	AUDIT –lomakkeen ja mini-intervention käyttöönotto ja hoitoonohjaus.	Indikaattorina toimii suurkuluttajien määrän väheneminen. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimivat johtavat lääkärit ja –hoitajat. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Poliisi	Halu tehdä moniammatillista yhteistyötä. Eri viranomaiset kokevat, että ovat	Perheen kokonaistilanteen näkeminen kotikäynneillä (esim. lasten tilanne) Moniammatillisen yhteistyön	Poliisilaitoksen sosiaalityön kehittäminen yhdessä Pietarsaaren seutukunnan kuntien kanssa.	Indikaattorina toimii laittomien päihteiden käytön väheneminen alueella. Yhteistyötapaamisten määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kihlakunnan

	tulleet yhteistyössä kuulluksi.	lisääminen päihdeasiakkuuksissa. Laittomien päihteiden saamisen vaikeutuminen.	Valvonnan lisääminen laittomien päihteiden saamisen vaikeuttamiseksi.	poliisipäällikkö. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Seurakunnat	Ennakkoluulottomuus; kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Uskallus päihdeasiakkaan vastuuttamiseen.	Kutsua päihde- ja mielenterveysasiakasta seurakunnan tilaisuuksiin. Vastuuttaa henkilöt, joilla on päihdeongelma, oman elämänsä hallintaan. Tukea henkilöä, jolla on päihde- tai mielenterveysongelma.	Järjestää ystäväpalvelukoulutusta Vaaditaan päihdeasiakkaalta vastuullisuutta omien asioidensa hoitamisessa. Madaltaa erityisryhmien kynnystä seurakunnan tilaisuuksiin.	Indikaattorina toimii laittomien päihteiden käytön väheneminen alueella. Yhteistyötapaamisten määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kirkkoherra. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.

Toimijataho	KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	TOIMENPITEIDEN TOTEUTUMISEN SEURANTA, VASTUUHLÖT, AIKATAULU
Neuvola	Motivaatio riskikäytön tunnistamiseen, hoitoon ja hoitoonohjaukseen. Rohkeus puuttua perheen päihteidenkäyttöön. Koulutus.	Tunnistaa odottavien perheiden päihdeongelma, motivoida muutokseen riskiperheet ja ohjata tarvittaessa perheen jäsen ja/ tai koko perhe hoitoon.	Ensimmäisen äitiysneuvolan yhteydessä seulotaan päihteidenkäyttö. Audit-lomake lähetetään kirjeen yhteydessä, joka lähetetään ensimmäistä käyntiä varten. Henkilökunta koulutetaan varhaisen puheeksioton ja mini-intervention käyttöön. Koulutuksen suorittaa Pietarsaaren A-klinikka.	Indikaattorina käytetään puheeksi oton ja hoitoonohjausten määrää. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii ylilääkäri. Ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Päivähoito	Yksiköllä on tieto palvelujärjestelmästä tai tieto yhdyshenkilöstä., johon voi ottaa tarvittaessa yhteyden.	Tavoitteena on lapsen itsetunnon kehittäminen ja tunteiden tunnistaminen ja nimen antaminen niille tunteille. Tavoitteena on varhaisessa vaiheessa ottaa vanhempien kanssa puheeksi ongelmatilanne. Koulutus varhaiseen puheeksiottamiseen ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.	Opetetaan, että kaikkia tunteita voi tuntea, mutta kaikkien tunteiden mukaan ei voi toimia. Lapselle annetaan lupa olla lapsi ja leikin avulla opetella tunnistamaan tunteita. Lapsen ja vanhempien häiriökäyttäytymisen dokumentointi. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus. Järjestetään huolen puheeksiottamiskoulutus ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyvä koulutus henkilökunnalle	Indikaattorina toimii neuvolan yhteydenottojen määrä lastensuojeluun. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii päivähoiton ohjaaja. ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Lastensuojelu ja perhetyö	Tarpeeksi koulutettua henkilökuntaa, jolla on halua moniammatilliseen yhteistyöhön.	Varhainen puuttuminen riskiperheiden tilanteeseen;	Järjestetään yhteisiä tapaamisia neuvolan kanssa ja kehitetään yhteistyötä	Indikaattorina toimii neuvolan ja koulun kautta tulleiden lasten lukumäärän kasvu perhetyön piiriin. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen

		perheen tukeminen ja heidän resurssiensa löytäminen, sekä lapsen iän mukaisen kasvun ja kehityksen turvaaminen. Riskiperheiden lasten ja nuorten tukeminen.	koulun oppilashuollon kanssa. Kouluttaudutaan verkostodialogin käyttöön. Perhettä ja lasta/nuorta ohjataan tukitoimenpiteiden piiriin aikaisemmin. Kunta resurssoi perhetyöntekijöihin.	serutanta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kuntien ja kaupunkien sosiaalijohtajat ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Koulu	Kyky katsoa asioita ennakkoluulottomasti ja halu hankkia tietoa. Uskallus vastuuttaa vanhemmat kasvattamaan ja huolehtimaan lapsestaan.	Tukea lapsen ja nuoren kasvaa hänen kotioloistaan riippumatta. Koulun henkilökunnan rohkeuden lisääntyminen ottaa puheeksi ongelmatilanteet perheen kanssa. Tunnistaa päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien perheiden lapset ja rohkeus puuttua perheiden tilanteeseen ja ohjata heitä tarvittaessa hoitoon	Henkilökunta koulutetaan päihdeperheiden lasten tunnistamiseen ja varhaisen puheeksioton käyttöön.	Indikaattorina toimii toteutuneiden puheeksiottojen määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilöinä toimivat koulujen rehtorit. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Vapaa-aikatoimi/ Nuorisotoimi	Koulutus päihde- ja mielenterveysongelmaisten perheiden lasten tunnistamiseen ja heidän tukemiseensa. Kyky laaja-alaiseen yhteistyöhön muiden lasten ja nuorten kanssa työtä tekevien yhteisöjen ja yhdistysten kanssa.	Tavoitteena päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien perheiden lasten kyky itsenäistyä ja irrottautua perheen ongelmista, sekä antaa lapselle/nuorelle tukea, virikkeitä ja mahdollisuuden saada uutta perspektiiviä omaan elämäänsä.	Varhais- ja erityisnuorisotyön kehittäminen tunnistamaan päihde- ja mielenterveysongelmaisten perheiden lapset. Yhteistyön kehittäminen Folkhälsanin ja muiden kolmannen sektorin lapsi- ja nuorisotyötä tekevien ryhmien kanssa.	Indikaattorina toimii nuorisotiloihin tulevien nuorten lukumäärä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilöinä toimivat nuorisotyönjohtajat. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Perusterveydenhuolto ja työterveyshuolto	Riittävästi aikaa potilaan kohtaamiseen. Päihdeongelman tunnistaminen.	Päihdehaittojen ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen päihdeongelmaan, sekä hoitoonohjaus.	AUDIT –lomakkeen ja mini-intervention käyttöönotto ja hoitoonohjaus.	Indikaattorina toimii suurkuluttajien määrän väheneminen. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimivat johtavat lääkärit ja –hoitajat. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Poliisi	Halu tehdä moniammatillista yhteistyötä. Eri viranomaiset kokevat, että ovat tulleet yhteistyössä kuulluksi.	Perheen kokonaistilanteen näkeminen kotikäynneillä (esim. lasten tilanne) Moniammatillisen yhteistyön lisääminen päihdeasiakkuuksissa. Laittomien päihdeiden saamisen vaikeutuminen.	Poliisilaitoksen sosiaalityön kehittäminen yhdessä Pietarsaaren seutukunnan kuntien kanssa. Valvonnan lisääminen laittomien päihdeiden saamisen vaikeuttamiseksi.	Indikaattorina toimii laittomien päihdeiden käytön väheneminen alueella. Yhteistyötapaamisten määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kihlakunnan poliisipäällikkö. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.

Seurakunnat	Ennakkoluulottomuus; kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Uskallus päihdeasiakkaan vastuuttamiseen.	Kutsua päihde- ja mielenterveysasiakasta seurakunnan tilaisuuksiin. Vastuuttaa päihdeasiakasta oman elämänsä hallinnassa. Tukea päihde- ja mielenterveysasiakasta tukihenkilötoiminnalla.	Järjestää tukihenkilökoulutusta. Vaaditaan päihdeasiakkaalta vastuullisuutta omien asioidensa hoitamisessa. Madaltaa erityisryhmien kynnystä seurakunnan tilaisuuksiin.	Indikaattorina toimii laittomien pähteiden käytön väheneminen alueella. Yhteistyötapaamisten määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kirkkoherra. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.

Pietarsaaren seutukunta/ toimintamallit

Toimijataho	KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	TOIMENPITEIDEN TOTEUTUMISEN SEURANTA, VASTUUHLÖT, AIKATAULU
Neuvola	Motivaatio riskikäytön tunnistamiseen, hoitoon ja hoitoonohjaukseen. Rohkeus puuttua perheen päihteidenkäyttöön. Koulutus.	Tunnistaa odottavien perheiden päihdeongelma, motivoida muutokseen riskiperheet ja ohjata tarvittaessa perheen jäsen ja/ tai koko perhe hoitoon.	Ensimmäisen äitiysneuvolan yhteydessä seulotaan päihteidenkäyttö. Audit-lomake lähetetään kirjeen yhteydessä, joka lähetetään ensimmäistä käyntiä varten. Henkilökunta koulutetaan varhaisen puheeksioton ja mini-intervention käyttöön. Koulutuksen suorittaa Pietarsaaren A-klinikka.	Indikaattorina käytetään puheeksi oton ja hoitoonohjauksen määrää. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii ylilääkäri. Ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Päivähoito	Yksiköllä on tieto palvelujärjestelmästä tai tieto yhdyshenkilöstä., johon voi ottaa tarvittaessa yhteyden.	Tavoitteena on lapsen itsetunnon kehittäminen ja tunteiden tunnistaminen ja nimen antaminen niille tunteille. Tavoitteena on varhaisessa vaiheessa ottaa vanhempien kanssa puheeksi ongelmatilanne. Koulutus varhaiseen puheeksiottamiseen ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.	Opetetaan, että kaikkia tunteita voi tuntea, mutta kaikkien tunteiden mukaan ei voi toimia. Lapselle annetaan lupa olla lapsi ja leikin avulla opetella tunnistamaan tunteita. Lapsen ja vanhempien häiriökäyttäytymisen dokumentointi. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus. Järjestetään huolen puheeksiottamiskoulutus ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyvä koulutus henkilökunnalle	Indikaattorina toimii päivähoidon yhteydenottojen määrä lastensuojeluun. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii päivähoidon ohjaaja. ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Lastensuojelu ja perhetyö	Tarpeeksi koulutettua henkilökuntaa, jolla on halua moniammatilliseen yhteistyöhön.	Varhainen puuttuminen riskiperheiden tilanteeseen;	Järjestetään yhteisiä tapaamisia neuvolan kanssa ja kehitetään yhteistyötä	Indikaattorina toimii neuvolan, päivähoidon ja koulun kautta tulleiden lasten lukumäärän kasvu perhetyön piiriin.

		perheen tukeminen ja heidän resurssiensa löytäminen, sekä lapsen iän mukaisen kasvun ja kehityksen turvaaminen. Riskiperheiden lasten ja nuorten tukeminen.	koulun oppilashuollon kanssa. Kouluttaudutaan verkostodialogin käyttöön. Perhettä ja lasta/nuorta ohjataan tukitoimenpiteiden piiriin aikaisemmin. Kunta resurssoi perhetyöntekijöihin.	Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kuntien ja kaupunkien sosiaalijohtajat ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Koulu	Kyky katsoa asioita ennakkoluulottomasti ja halu hankkia tietoa. Uskallus vastuuttaa vanhemmat kasvattamaan ja huolehtimaan lapsestaan.	Tukea lapsen ja nuoren kasvua hänen kotioloistaan riippumatta. Koulun henkilökunnan rohkeuden lisääntyminen ottaa puheeksi ongelmatilanteet perheen kanssa. Tunnistaa päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien perheiden lapset ja rohkeus puuttua perheiden tilanteeseen ja ohjata heitä tarvittaessa hoitoon	Henkilökunta koulutetaan päihdeperheiden lasten tunnistamiseen ja varhaisen puheeksioton käyttöön.	Indikaattorina toimii toteutuneiden puheeksiottojen määrä ja lastensuojeluilmoitusten määrä Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilöinä toimivat koulujen rehtorit. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Vapaa-aikatoimi/ Nuorisotoimi	Koulutus päihde- ja mielenterveysongelmaisten perheiden lasten tunnistamiseen ja heidän tukemiseensa. Kyky laaja-alaiseen yhteistyöhön muiden lasten ja nuorten kanssa työtä tekevien yhteisöjen ja yhdistysten kanssa.	Tavoitteena päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien perheiden lasten kyky itsenäistyä ja irrottautua perheen ongelmista, sekä antaa lapselle/nuorelle tukea, virikkeitä ja mahdollisuuden saada uutta perspektiiviä omaan elämäänsä.	Varhais- ja erityisnuorisotyön kehittäminen tunnistamaan päihde- ja mielenterveysongelmaisten perheiden lapset. Yhteistyön kehittäminen, MLL:n, Folkhälsanin ja muiden kolmannen sektorin lapsi- ja nuorisotyötä tekevien ryhmien kanssa.	Positiivisena indikaattorina toimii nuorisotiloihin tulevien nuorten lukumäärä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilöinä toimivat nuorisotyönjohtajat. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Perusterveydenhuolto ja työterveyshuolto	Riittävästi aikaa potilaan kohtaamiseen. Päihdeongelman tunnistaminen.	Päihdehaittojen ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen päihdeongelmaan, sekä hoitoonohjaus.	AUDIT –lomakkeen ja mini-intervention käyttöönotto ja hoitoonohjaus.	Indikaattorina toimii AUDIT/mini-intervention kautta todettujen suurkuluttajien määrän väheneminen. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimivat johtavat lääkärit ja –hoitajat. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Poliisi	Halu tehdä moniammatillista yhteistyötä. Eri viranomaiset kokevat, että ovat tulleet yhteistyössä kuulluksi.	Perheen kokonaistilanteen näkeminen kotikäynneillä (esim. lasten tilanne) Moniammatillisen yhteistyön lisääminen päihdeasiakkuuksissa.	Poliisilaitoksen sosiaalityön kehittäminen yhdessä Pietarsaaren seutukunnan kuntien kanssa. Valvonnan lisääminen	Indikaattorina toimii laittomien ja muiden pähteiden käyttö alueella. Yhteistyötapaamisten määrä, sekä lastensuojeluilmoitusten määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kihlakunnan poliisipäällikkö.

	Tiedonvaihdon lisääntyminen eri viranomaisten välillä	Laittomien päihteiden saamisen vaikeutuminen.	laittomien päihteiden saamisen vaikeuttamiseksi.	Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Seurakunnat	Ennakkoluulottomuus; kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Uskallus päihdeasiakkaan vastuuttamiseen.	Kutsua päihde- ja mielenterveysasiakasta seurakunnan tilaisuuksiin. Vastuuttaa päihdeasiakasta oman elämänsä hallinnassa. Tukea päihde- ja mielenterveysasiakasta tukihenkilötoiminnalla.	Järjestää tukihenkilökoulutusta. Vaaditaan päihdeasiakkaalta vastuullisuutta omien asioidensa hoitamisessa. Madaltaa erityisryhmien kynnystä seurakunnan tilaisuuksiin.	Indikaattorina toimii laittomien ja muiden päihteiden käyttö alueella. Yhteistyötapaamisten määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kirkkoherra. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Huumetyöryhmä	Päihteiden ongelmallisen käytön vähentäminen alueella	Kerätä informaatiota päihteiden käytöstä alueella ja tiedottaa päihteiden haitoista. Yhteistyön kehittäminen kaikkien viranomaisten kanssa. Ennalta ehkäisevän toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen alueella.	Toimintasuunnitelman mukaan aktiivisesti työskennellä päihteidenkäyttöä ehkäisevässä tarkoituksessa ja keskittyä siinä työssä lapsiin, nuoriin ja heidän vanhempiinsa. Alueellinen yhteistyö ennalta ehkäisevissä asioissa.. Aikuiset kaupungilla -toiminta jatkuu aktiivisti vuoden aikana, ja toimintaa yritetään laajentaa seudun eri yhdistyksiin. Päihderyhmä tahtoo lisätä yhteistyötään kaupungin koulujen kanssa ja tukea kouluissa tehtävää päihteidenkäyttöä ehkäisevää työtä. Päihderyhmä tahtoo	Indikaattorina toimii laittomien ja muiden päihteiden käyttö alueella. Indikaattorina koululaisten päihteiden käytöstä on Kouluterveystutkimusten tulokset (joka 2. vuosi) päihteiden käytöstä. Toteutumista seurataan vuosittain huumetyöryhmän toimintakertomuksen käsittelyssä.

			<p>työskennellä aktiivisesti yhteistyössä Pietarsaaren nuorisovaltuuston kanssa.</p> <p>Päihderyhmä sponsoroi ja järjestää kursseja, ja raittiita tilaisuuksia järjestävien ryhmien kanssa.</p> <p>8. vuosikurssille järjestetään vuosittain ainekirjoituskilpailuja tavoitteena saada oppilaat pohtimaan päihteitä ja niiden haittavaikutuksia terveyteen ja ympäristöön.</p> <p>Yläasteen oppilaille sponsoroidaan tietoisuuksia. Yleinen informaatio lehdissä.</p>	
--	--	--	---	--

Pietarsaaren seutukunta/ Uudenkaarlepyyn toimintamallit

Toimijataho	KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	TOIMENPITEIDEN TOTEUTUMISEN SEURANTA, VASTUUHLÖT, AIKATAULU
Neuvola	Motivaatio riskikäytön tunnistamiseen, hoitoon ja hoitoonohjaukseen. Rohkeus puuttua perheen päihteidenkäyttöön. Koulutus.	Tunnistaa odottavien perheiden päihdeongelma, motivoida muutokseen riskiperheet ja ohjata tarvittaessa perheen jäsen ja/ tai koko perhe hoitoon.	Ensimmäisen äitiysneuvolan yhteydessä seulotaan päihteidenkäyttö. Audit-lomake lähetetään kirjeen yhteydessä, joka lähetetään ensimmäistä käyntiä varten. Henkilökunta koulutetaan varhaisen puheeksioton ja mini-intervention käyttöön. Koulutuksen suorittaa Pietarsaaren A-klinikka.	Indikaattorina käytetään puheeksi oton ja hoitoonohjauksen määrää. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii ylilääkäri. Ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Päivähoito	Yksiköllä on tieto palvelujärjestelmästä tai tieto yhdyshenkilöstä., johon voi ottaa tarvittaessa yhteyden.	Tavoitteena on lapsen itsetunnon kehittäminen ja tunteiden tunnistaminen ja nimen antaminen niille tunteille. Tavoitteena on varhaisessa vaiheessa ottaa vanhempien kanssa puheeksi ongelmatilanne. Koulutus varhaiseen puheeksiottamiseen ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen.	Opetetaan, että kaikkia tunteita voi tuntea, mutta kaikkien tunteiden mukaan ei voi toimia. Lapselle annetaan lupa olla lapsi ja leikin avulla opetella tunnistamaan tunteita. Lapsen ja vanhempien häiriökäyttäytymisen dokumentointi. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus. Järjestetään huolen puheeksiottamiskoulutus ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyvä koulutus henkilökunnalle	Indikaattorina toimii neuvolan yhteydenottojen määrä lastensuojeluun. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii päivähoiton ohjaaja. ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Lastensuojelu ja perhetyö	Tarpeeksi koulutettua henkilökuntaa, jolla on halua moniammatilliseen yhteistyöhön.	Varhainen puuttuminen riskiperheiden tilanteeseen;	Järjestetään yhteisiä tapaamisia neuvolan kanssa ja kehitetään yhteistyötä	Indikaattorina toimii neuvolan ja koulun kautta tulleiden lasten lukumäärän kasvu perhetyön piiriin. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen

		perheen tukeminen ja heidän resurssiensa löytäminen, sekä lapsen iän mukaisen kasvun ja kehityksen turvaaminen. Riskiperheiden lasten ja nuorten tukeminen.	koulun oppilashuollon kanssa. Kouluttaudutaan verkostodialogin käyttöön. Perhettä ja lasta/nuorta ohjataan tukitoimenpiteiden piiriin aikaisemmin. Kunta resurssoi perhetyöntekijöihin.	serutanta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kuntien ja kaupunkien sosiaalijohtajat ja toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Koulu	Kyky katsoa asioita ennakkoluulottomasti ja halu hankkia tietoa. Uskallus vastuuttaa vanhemmat kasvattamaan ja huolehtimaan lapsestaan.	Tukea lapsen ja nuoren kasvuun hänen kotioloistaan riippumatta. Koulun henkilökunnan rohkeuden lisääntyminen ottaa puheeksi ongelmatilanteet perheen kanssa. Tunnistaa päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien perheiden lapset ja rohkeus puuttua perheiden tilanteeseen ja ohjata heitä tarvittaessa hoitoon	Henkilökunta koulutetaan päihdeperheiden lasten tunnistamiseen ja varhaisen puheeksioton käyttöön.	Indikaattorina toimii toteutuneiden puheeksiottojen määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilöinä toimivat koulujen rehtorit. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Vapaa-aikatoimi/ Nuorisotoimi	Koulutus päihde- ja mielenterveysongelmaisten perheiden lasten tunnistamiseen ja heidän tukemiseensa. Kyky laaja-alaiseen yhteistyöhön muiden lasten ja nuorten kanssa työtä tekevien yhteisöjen ja yhdistysten kanssa.	Tavoitteena päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivien perheiden lasten kyky itsenäistyä ja irrottautua perheen ongelmista, sekä antaa lapselle/nuorelle tukea, virikkeitä ja mahdollisuuden saada uutta perspektiiviä omaan elämäänsä.	Varhais- ja erityisnuorisotyön kehittäminen tunnistamaan päihde- ja mielenterveysongelmaisten perheiden lapset. Yhteistyön kehittäminen Folkhälsanin ja muiden kolmannen sektorin lapsi- ja nuorisotyötä tekevien ryhmien kanssa.	Indikaattorina toimii nuorisotiloihin tulevien nuorten lukumäärä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilöinä toimivat nuorisotyönjohtajat. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Perusterveydenhuolto ja työterveyshuolto	Riittävästi aikaa potilaan kohtaamiseen. Päihdeongelman tunnistaminen.	Päihdehaittojen ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen päihdeongelmaan, sekä hoitoonohjaus.	AUDIT –lomakkeen ja mini-intervention käyttöönotto ja hoitoonohjaus.	Indikaattorina toimii suurkuluttajien määrän väheneminen. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimivat johtavat lääkärit ja –hoitajat. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.
Poliisi	Halu tehdä moniammatillista yhteistyötä. Eri viranomaiset kokevat, että ovat tulleet yhteistyössä kuulluksi.	Perheen kokonaistilanteen näkeminen kotikäynneillä (esim. lasten tilanne) Moniammatillisen yhteistyön lisääminen päihdeasiakkuuksissa. Laittomien päihdeiden saamisen vaikeutuminen.	Poliisilaitoksen sosiaalityön kehittäminen yhdessä Pietarsaaren seutukunnan kuntien kanssa. Valvonnan lisääminen laittomien päihdeiden saamisen vaikeuttamiseksi.	Indikaattorina toimii laittomien päihdeiden käytön väheneminen alueella. Yhteistyötapaamisten määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kihlakunnan poliisipäällikkö. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.

Seurakunnat	Ennakkoluulottomuus; kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Uskallus päihdeasiakkaan vastuuttamiseen.	Kutsua päihde- ja mielenterveysasiakasta seurakunnan tilaisuuksiin. Vastuuttaa päihdeasiakasta oman elämänsä hallinnassa. Tukea päihde- ja mielenterveysasiakasta tukihenkilötoiminnalla.	Järjestää tukihenkilökoulutusta. Vaaditaan päihdeasiakkaalta vastuullisuutta omien asioidensa hoitamisessa. Madaltaa erityisryhmien kynnystä seurakunnan tilaisuuksiin.	Indikaattorina toimii laittomien pähteiden käytön väheneminen alueella. Yhteistyötapaamisten määrä. Toteutumista seurataan vuosittain. Ensimmäinen seuranta 1/2009. Vastuuhenkilönä toimii kirkkoherra. Toteutumista seuraa strategian seurantaryhmä.